

הכנסת
מרכז המחקר והמידע

ל' בשבט תשע"ו
9 בפברואר, 2016

לכבוד

חבר הכנסת דוד אמסלם

כאן

שלום רב,

הנדון: הפרטת מבחני נהיגה מעשיים (טסטים) – ממצאי בדיקה השוואתית ראשונית

לבקשתך, ערכנו בדיקה השוואתית ראשונית של הפרטת מבחני הנהיגה המעשיים (טסטים) ב-8 מדינות (ובהן ארבע מדינות בארה"ב ושלוש פרובינציות בקנדה). תמונת המצב הנוכחית בישראל מוצגת גם היא. נציין תחילה כי עקב הזמן המוגבל שעמד לרשותנו לכתובת המסמך לא נבדקו שאלות רבות רלוונטיות לנושא כגון יעילות הפרטת מבחני הנהיגה המעשיים, הסיבה שבגללה הופרטו המבחנים מלכתחילה (לרבות זמן ההמתנה להקצאת מועד לבחינה מעשית ומשכה), מספר המבחנים המעשיים הממוצע לכל בוחן ביום עבודה והאופן שבו מבחני הנהיגה במדינות שבהן בוצעה הפרטה נתונים לפיקוח ממשלתי, ככל שזה קיים.

ישראל- תמונת מצב

בתאריך 25 בינואר 2016 קיימה ועדה הכלכלה של הכנסת דיון בנושא זמני ההמתנה הממושכים למבחני הנהיגה המעשיים (טסטים), שהוא דיון מעקב של דיון קודם שהתקיים בנושא זה כחצי שנה לפני כן, ב-30 ביוני 2015. על פי הנתונים שנמסרו במועד הדיון מיוני 2015 על ידי אבנר פלור, סמנכ"ל בכיר תנועה במשרד התחבורה, ישנם בישראל 130 בוחני נהיגה מעשיים, כאשר כל אחד מהם מבצע כ-320 בחינות בכל חודש. עוד נמסר, כי בשנת 2014, זמן ההמתנה לתלמידי הנהיגה בין כל בחינה מעשית עמד על כשלושה שבועות, אולם במהלך שנת 2015 זמן ההמתנה התארך ועומד על 5-6 שבועות בממוצע. לדבריו, מספר תקני כוח האדם הנדרשים על מנת להגיע למצב של שלושה שבועות המתנה בין מבחני הנהיגה, כפי שהיה בשנת 2014, עומד על 140, דהיינו: מחסור של 10 תקנים. בדיון נמסר עוד כי המשרד פועל לקליטת 6 בוחני נהיגה חדשים וכן ליצירת מאגר פוטנציאלי של בוחני נהיגה כך שתהליך קליטתם בעת הצורך יהיה מהיר. לעניין צמצום זמני ההמתנה בין מבחני הנהיגה עד להשלמת התקן הנדרש, נמסר כי בוחני הנהיגה הפעילים התבקשו לעבוד שעות נוספות ולקיים 16 מבחני נהיגה מדי יום במקום 14, וכן לעבוד בימי שישי. יו"ר הוועדה, חבר הכנסת איתן כבל, דרש ממשרד התחבורה לקבוע בתקנות התעבורה כי זמן ההמתנה בין מבחני הנהיגה המעשיים לא יעלה על 60 יום.¹

זמן קצר לאחר מכן, ב-20 ביולי 2015 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית של חברת הכנסת נורית קורן וחברי כנסת נוספים לתיקון פקודת התעבורה (הגבלת תקופת ההמתנה של בחינת נהיגה מעשית),

¹ ועדת הכלכלה, פרוטוקול מס' 17, [מחסור בבוחני הנהיגה](#), 30 ביוני 2015. כניסה אחרונה: 4 בפברואר 2016.

התשע"ה–2015, אולם מאז הצעת החוק לא קודמה. בדיון מחודש ינואר 2016 הועלתה בין היתר שאלת הפרטת המבחנים וכן הוצגה סקירה של משרד התחבורה את המצב הנוכחי במדינות שונות. לפי הודעה לתקשורת שפורסמה על ידי הוועדה, נמסר בדיון על ידי סמנכ"ל בכיר תנועה במשרד התחבורה כי שר התחבורה החליט להוציא את השירות למיקור חוץ, על מנת שישפר את רמת הבחינה, את רמת ההוראה ואת זמינות הבחינות עבור התלמידים. כמו כן, על פי ההודעה לתקשורת עולה כי משרד התחבורה לא קידם בתקנות את קביעת הזמן המקסימלי להמתנה בין מבחני נהיגה מעשיים כפי שנדרש בדיון בנושא מחודש יוני 2015.² יצוין, כי במועד מסירת המכתב, טרם פורסם פרוטוקול הישיבה האחרונה בנושא.

בדיקה משווה

הנתונים המובאים להלן נסמכים על בחינת מרכז המחקר והמידע של הכנסת באתרי משרדי תחבורה בעולם, על נתונים שהתקבלו מסקירה של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים לגבי המדינות ספרד, גרמניה והולנד כפי שנמסרו למרכז המחקר והמידע של הכנסת על ידי אבנר פלור, סמנכ"ל בכיר תנועה במשרד התחבורה, וכן על בדיקה משווה שערך בשנת 2012 ארגון אמריקאי למנהל רכבי מנוע AAMVA American Association of Motor Vehicle Administrator.³ ממצאי הבדיקה המשווה מוצגים להלן בטבלה 1.

טבלה 1: מבחני נהיגה מעשיים במדינות נבחרות

המדינה	הגורם המבצע את מבחני הנהיגה	מידע רלוונטי נוסף
אנגליה	בוחני נהיגה מועסקים על-ידי ה-DVSA - Driver and Vehicle Standards Agency שהיא הסוכנות הממשלתית לתקינת נהיגה ורכבים והם עובדי מדינה. ⁴	הסוכנות הממשלתית היא שמגייסת ומכשירה את בוחני הנהיגה. על המבקשים להיות בוחני נהיגה לעמוד בסטנדרטים מסוימים וכן לעבור תכנית הכשרה מקיפה הכוללת מבחני נהיגה, קורס, תקופת התמחות, הערכה התנהגותית ועוד.
צרפת	בוחני הנהיגה IPCSR - Inspecteur du permis de conduire et de la sécurité routière (למעבר תיאוריה ונהיגה מעשית) הם עובדי מדינה אשר גויסו באמצעות מכרז. בוחני הנהיגה כפופים למרכז מבחנים באזור גאוגרפי מסוים. ⁵	כפופים למשרד הפנים – המנהל לביטחון ותנועה ⁶

² להודעה לעיתונות ראו: ועדת הכלכלה, [חדשות הוועדה](#), 25 בינואר 2016. כניסה אחרונה: 4 בפברואר 2016.

³ [Skills testing wait times/Privatization of Skills Testing](#), January 2012, AAMVA.

⁴ Become a driving examiner, [Gov.uk](#), 20 November 2015.

⁵ [הכשרה מקצועית ותעסוקה](#), משרד החינוך הלאומי של צרפת, כניסה אחרונה: 3 בפברואר 2016.

⁶ אתר משרד הפנים הצרפתי, [מנהל לביטחון ותנועה](#), כניסה אחרונה: 3 בפברואר 2016.

המדינה	הגורם המבצע את מבחני הנהיגה	מידע רלוונטי נוסף
הולנד	המבחנים מתבצעים על ידי גוף פרטי (CBR-Centraal Bureau) (Rijvaardigheid) אשר הוסמך על ידי משרד התשתיות והסביבה ומצוי תחת פיקוח של גוף אדמיניסטרטיבי עצמאי לשירות הציבור (RDW- Department of road transport). ⁷	
שבדיה	מבחני הנהיגה מצויים תחת אחריות של סוכנות ממשלתית (Swedish Transport Agency).	הסוכנות הממשלתית כפופה למנהל התחבורה השבדי, שהיא הרשות האחראית על כל מערכת התחבורה בשבדיה. ⁸
ספרד	בוחני הנהיגה מועסקים על ידי משרד התחבורה. ⁹	
גרמניה	מבחני הנהיגה המעשיים מתבצעים על ידי בוחנים המועסקים בחברות פרטיות המפוקחות על ידי גורמים רגולטוריים, בהן TÜV ו-DEKRA. ¹⁰	על פי נתונים שהוצגו על ידי TÜV בשנת 2011, בוחני הנהיגה צריכים לעמוד בדרישות הסף המפורטות להלן: מלאו לבוחן 24 שנים; בעל תואר ראשון לפחות במקצועות ההנדסה, בריא נפשית ופיזית, בעל ניסיון של שנה וחצי כמהנדס, הכשרה ספציפית בת חצי שנה, עמידה בבחינת נהיגה מעשית, וכן בבחינה בכתב ובעל פה. ¹¹

⁷ אבנר פלור, סמנכ"ל בכיר תנועה במשרד התחבורה, דוא"ל, 26 בינואר 2016.

⁸ [trafikverket](#), אתר אינטרנט, כניסה אחרונה: 7 בפברואר 2016.

⁹ אבנר פלור, סמנכ"ל בכיר תנועה במשרד התחבורה, דוא"ל, 26 בינואר 2016.

¹⁰ שם.

¹¹ Reinhard Meyer, TÜV SÜD Auto Service GmbH, Training of driving examiners (presentation), CIECA Congress, May 2011.

המדינה	הגורם המבצע את מבחני הנהיגה	מידע רלוונטי נוסף
ארה"ב – אלבמה	DPS – Department of Public Safety היא הסמכות האחראית על מבחני נהיגה מעשיים באמצעות בוחנים מוסמכים DPS שהם עובדי מדינה . בשנת 2012 עברה חקיקה שמאפשרת לכל מורה נהיגה המועסק באותו זמן על-ידי בית ספר לנהיגה פרטי לבקש להיות מוסמך לבחון נהיגה ולהעביר מבחני נהיגה מעשיים. בוחנים אלו מועסקים על ידי גורמים פרטיים, ואינם עובדי מדינה . ¹²	תלמיד שסיים את ההכשרה שלו יוכל לבחור האם להבחן על-ידי בוחן מוסמך מטעם המדינה בחינם או על-ידי מורה לנהיגה מוסמך פרטי בתשלום נוסף. המהלך נועד לקצר זמני המתנה למבחנים ולהפחית את היקפי העבודה של הבוחנים המוסמכים של ה-DPS.
ארה"ב - מיין	מבחן הנהיגה (תיאוריה ומבחן מעשי) מבוצע על-ידי עובדי מדינה אשר מקבלים הכשרה ומועסקים על-ידי המדינה. ¹³	המתנה למבחן בין 2-3 שבועות
ארה"ב- אריזונה	The Motor Vehicle Division, מחלקת הרכבים הממונעים במשרד התחבורה של אריזונה, מציעה מבחנים מעשיים. במקביל, גורמים פרטיים רשאים גם כן לבצע מבחני נהיגה מעשיים. ¹⁴	
ארה"ב – ניו ג'רזי	מבחני הנהיגה המעשיים אינם מופרטים והם מבוצעים על-ידי בוחנים שהם עובדי מדינה שהוכשרו והוסמכו על-ידיה. ¹⁵	המתנה למבחן 1-3 חודשים
קנדה – אלברטה	מחוז אלברטה בקנדה הפריט את מחלקת הרכבים הממונעים שלו בשנת 1993. מאז מבחני נהיגה מעשיים מבוצעים על-ידי בוחני נהיגה מוסמכים העובדים בחברה פרטית ואינם עובדי ממשלה או עובדי קבלן של הממשלה. ¹⁶	הסמכת בוחני הנהיגה נעשית על-ידי הממשלה. עבודתם מבוצעת באמצעות חברות פרטיות אשר קובעות הן את תעריפי המבחנים והן את לוח הזמנים למבחנים.

¹² [Skills testing wait times/Privatization of Skills Testing](#), January 2012, AAMVA.

¹³ [Skills testing wait times/Privatization of Skills Testing](#), January 2012, AAMVA.

¹⁴ משרד התחבורה של אריזונה, [המחלקה לרכבים ממונעים](#), כניסה אחרונה: 3 בפברואר 2016.

¹⁵ [Skills testing wait times/Privatization of Skills Testing](#), January 2012, AAMVA.

¹⁶ שם.

המדינה	הגורם המבצע את מבחני הנהיגה	מידע רלוונטי נוסף
קנדה - אונטריו	מרכזי מבחני נהיגה מעשיים פועלים באמצעות חברה פרטית (Serco) שנבחרה במכרז של משרד התחבורה. לחברה חוזה ל-10 שנים והיא מפוקחת על ידי משרד התחבורה. ¹⁷	תלמיד רשאי לקבל מבחן מעשי תוך 42 יום מתאריך הבקשה. המודל החדש של חברה פרטית הוצג בשנת 2000 על מנת לשפר את השירות הניתן לאזרחים.
קנדה- קוובק	מבחני הנהיגה נמצאים באחריות סוכנות ממשלתית (SAAQ) . ¹⁸	נושא ההפרטה עלה לדיון ונבדק. נבחנה גם האפשרות לשותפות ציבורית-פרטית אולם בסופו של דבר הוחלט שעל מבחני הנהיגה להישאר בסמכות ממשלתית.

במסמך של ה- [CIECA](#), הוועדה הבין-לאומית למבחני נהיגה שבה חברות 36 מדינות, שפורסם בשנת 2008, הוצגו נתונים משווים בנוגע למעמד בוחני הנהיגה מבחינת השתייכות לסקטור הציבורי/ הפרטי. על פי המסמך, מדינות נוספות בהן בוחני הנהיגה הם עובדי המגזר הפרטי הן: פינלנד, בלגיה ולוקסמבורג (מאז שנת 2002). במלטה ובטוניס התבצעה הפרטה חלקית, ואילו בסלובניה, צפון אירלנד, קרואטיה, קוסובו, אסטוניה ונורבגיה מבחני הנהיגה מתבצעים על ידי בוחני נהיגה שהם עובדי מדינה.¹⁹ בשל לוח הזמנים שנדרשו לעמוד בו, לא עלה בידינו לבדוק את מידת עדכניות הנתונים.

כתיבה: שרה צובנר ורינת בניטה

אישור: שרון סופר, ראש צוות בכירה.

¹⁷ שם.

¹⁸ [Societe de L'assurance automobile du Quebec](#), אתר אינטרנט, כניסה אחרונה: 3 בפברואר 2016.

¹⁹ CIECA Internal project 2008: Standards for Driving Examiners, Current examiner standards in the project countries, February 2008.

